

MOTİVASYON AKTİVİTELERİ VE ÖĞRETMEN

Şengül Ilgar(*)

ÖZET

Motivasyon öğrenciyi hareket geçiren güç, hedefe ulaşmak için çalışmaya istekli olma olarak ele alınmaktadır. Öğrenci motivasyonu, başarıda etkin olan temel faktörlerdendir. Doğal olarak bu süreçte öğrencilerin öğrenme etkinliklerine katılmaları ön plandadır. Öğretmenin öğrencilerini motive etmek için sınıfta motivasyon aktivitelerini kullanması ve dersten önce, ön motivasyon aktiviteleriyle onları derse hazırlaması önem taşımaktadır. Ön motivasyon aktiviteleri derse başlamadan önce öğretmenin sağladığı düşünmeye sefkedici ve eğlenceli mesajlardır. Akademik aktiviteler ise öğrencinin genel uyarılmışlık hali, akademik ihtiyaçları, hedefleriyle, öğretmenin öğrenciye yaklaşımı, derse yaklaşımı, model olması, teşvik etmesiyle ilgilidir.

Anahtar Sözcükler: Motivasyon, ön motivasyon aktiviteleri, akademik aktiviteler.

ABSTRACT

Motivation is the power that activates the student, it is perceived as being willing to study to achieve the target. Student motivation is one of the important factors that is effective to contribute the success. Naturally, participation of the students to the learning activities plays a crucial role in this process. In order to motivate the students, before the lesson it is important for the teacher to employ the motivation activities in the classroom, and getting the students prepared for the lesson by pre-motivation activities. Pre-motivation activities are provoking and enjoyable messages that are provided by the teacher before the lesson. Academic activities are related with activities like general stimulated condition, academic needs, and targets of the student, teacher's approach to the student and lesson, being a model, encouragement.

Key Words: Motivation, Pre-motivation activities, Academic activities

(*) İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

Öğrenci başarısızlığı gündeme geldiğinde akla ilk önce motivasyon gelir. Yeterli motivasyona sahip olamama derse karşı ilgisizliği, dikkatsizliği dolayısıyla başarısızlığı beraberinde getirmektedir.

Her öğretim kademesinde, başarıda önemli bir faktör olan motivasyon farklı şekillerde tanımlanmasına rağmen temelde bireyi harekete geçiren güç, hedefe ulaşmak için çalışmaya istekli olma olarak ele alınmaktadır. Motivasyon doğrudan davranışın kaynağı ile ilgilidir. Bireyin davranışlarının değiştirilmesi ya da yeni davranışların kazandırılması söz konusu olduğunda motivasyon aktiviteleri ön plana çıkmaktadır.

Öğretmenin motivasyon aktivitelerini bilmesi, ders öncesinde ve ders sırasında kullanması öğrencilerin öğrenmeye hazır hale getirilmesini ve başarının gerçekleştirilmesini sağlayacaktır. Bu nedenle öğretmenler motivasyonun etkili öğretim için ne kadar önemli olduğunu bilerek, bu aktiviteleri dikkate almak durumundadırlar.

Motivasyon Nedir?

Öğrenci motivasyonu doğal olarak, öğrencilerin öğrenme sürecinde derse katılma istekleriyle ilgilidir. Bu aynı zamanda akademik aktivitelere katılıp katılmamalarının altında yatan sebep ve amaçlarla da ilgilidir. Bütün öğrenciler eşit olarak güdülenirse de güdülenmelerinin sebepleri değişiktir. İçgüdüsel olarak güdülenmiş bir öğrenci bir aktiviteyi, ondan alacağı haz için, onun sağlayacağı öğrenme ve başarı duygusu için ele alır (Mark, 1988; Lumsden, 1994).

"Psikologlar motivasyon çalışmalarında beş temel soru üzerinde odaklanmışlardır.

Birincisi, insanlar kendi davranışlarında neye yönelirler? Neden bazı öğrenciler ev ödevlerine odaklanırken, bazıları televizyon seyrederek?

İkincisi, bir işe başlamadan önce o işle ilgili kararı ne kadar süre önce verirler? Neden bazı öğrenciler ders çalışmaya hemen başlarken, diğerleri neden çalışmayı ertelerler?

Üçüncüsü, seçilmiş aktivitelerin motivasyonla ilişkisinin yoğunluk ve seviyesi nedir? Öğrenci çantasını açtığında derse odaklanmış mıdır, yoksa sadece zaman geçirmek için ya da yaptım demek için mi çalışıyordu?

Dördüncüsü, insanın odaklanıp derse devam etmesi ya da sıkılıp vazgeçmesi için sebep nedir? Mesela bir öğrenci "Shakespeare" ödevinin tümünü veya birkaç sayfasını mı okur?

Sonuncu kendi düşünce ve hislerinin bu aktivite içindeki yeri nedir? Öğrenci "Shakespeare"i hoşlandığı için mi okur veya yaklaşan sınavın stresinden mi okur? (Woolfalk, 1998, s.372).

İşte bu sorulara aranan cevaplar, motivasyonun öneminin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Bunlara dayanarak daha doğru tanımlar yapılabilecektir.

Güdülenme kavramının dilimizdeki karşılığını bulmak güçtür. Bu kavram İngilizce "motive" kelimesinden türetilmiştir. Türkçe'de güdü, saik

veya harekete geçirici güç anlamına gelmektedir. Motiv bilinçli veya bilinçsiz olarak davranışı doğuran, sürekliliği sağlayan ve ona yön veren herhangi bir güç, bir etkinlik veya bir işin gizli nedeni olarak tanımlanmaktadır (www.mob-dek.8m.net/motivasyon.htm.).

Bireyde belli bir eğilime neden olan ihtiyaç ya da istek motivasyon olarak tanımlanmaktadır. Motivasyon organizmanın davranışlarının ardında enerji üreten, yönlendirme yapan, farklı aşamadaki çabaları kapsayan genel bir kavramdır. Genellikle kişiyi uyandıran uyaran, harekete geçiren içsel bir durumdur. (Sandström, 1966; Seifert, 1991; Woolfalk, 1998).

Motivasyon genel olarak "içsel motivasyon" ve "dışsal motivasyon" olarak iki şekilde ele alınabilir.

"İçsel Motivasyon" kaynağı bireyden gelen merak, ilgi, öğrenme ihtiyacı ve gelişme duygusu olarak ele alınabilirken "dışsal motivasyon" bir görevin tamamlanmasında öğrenciye öğretmen veya bir başkası tarafından sağlanan ödüllerle oluşturulan motivasyondur (Ergün, 2002). Motivasyonun bazı tanımları ihtiyaç duyma, merak gibi kişisel faktörleri içerirken, diğer tanımlar ödül-ceza toplumsal baskı gibi dışsal faktörler üzerinde odaklanmaktadır. Kişisel faktörlerin işin içine girdiği durumlarda içsel motivasyon, çevresel faktörlerin işin içine girdiği durumlarda ise dışsal motivasyon söz konusudur. Bir davranışın içsel mi yoksa dışsal mı olduğuna karar vermek zordur.

Bazı aktivitelerde öğrencilerin ilgi alanlarına değinilebilir. Öğretme esnasında öğretmen öğrencilerin merakını uyarak ve öğrettiklerini daha iyi anladıklarını hissettirerek onları içsel olarak güdüleyebilir. Öğretmen dışsal motivasyonu öğrencilerin öğrenmesini desteklemek için kullanırken öğrencinin içsel bir şekilde derse motive olması için ortam yaratmalıdır. (Woolfolk, 1998).

Öğretmenin etkinliği öğrencinin daha kolay motive olmasını sağlayacaktır.

Öğretmenin kafasında üç hedef olmalıdır.

1. Öğrencilerin yaratıcı bir şekilde derse katılmalarını sağlamak, yani onları o anki aktiviteye motive etmek,
2. Uzun dönemli hedeflerde, öğrencilerin hedeflerine motive olmalarını sağlamak. Aynı zamanda bu özelliğiyle onları tüm hayatları boyunca kendilerini yönetmelerine, amaçlarına ulaşmalarına yardımcı olmak,
3. Öğrencilerin çalıştıkları konu üzerinde yüzeysel değil de, derin düşüncelerini sağlamak. (Woolfolk, 1998).

Hedef davranışlar, öğrencinin değil öğretmenin koyduğu hedeflerdir. Dolayısıyla öğrencinin, kendi kişisel amaçları için ileri sürdüğü hedeflerde olduğu gibi, öğretmenin koyduğu hedef davranışlar için, hemen güdülenmesi beklenemez. Öğrenci, öğrenim görevini öğrenmekle sağlayacağı yararı, doyuracağı gereksinimleri görmeyebilir de. Öğretmen öğrencileri

hedef davranışlara ulaştıracak öğrenim görevlerini öğrenmeye güdülemek için ya özendirici pekiştiriciler ya da önleyici yasaklayıcılar uygular (Başaran, 1996, s:268).

Öğrenciyi motive etmedeki sorunlar, öğretme metodlarının etkili kullanımı, konu içeriği, ders kitabı, müfredat programının uygun kullanımı gibi alanlardaki sorunlardan önce gelmektedir. İnsan davranışına yön vermek isteyen hemen herkesin başvuracağı en güçlü yöntem motivasyon olarak görülmektedir.

Bu noktada öğrencileri motive etmek için sınıfta baş vurulacak motivasyon aktiviteleri önem kazanmaktadır. Öğretmenler bu aktivitelerle öğrencilerinin motivasyon ve başarısını yükseltirken aynı zamanda kendilerinin motivasyonlarını ve doyumunu yükselteceklerdir.

Motivasyon ilkeleri

Motivasyon aktivitelerinden önce birtakım motivasyon ilkeleri üzerinde durmak ve bunları gerçekleştirmek doğru olacaktır.

İlke 1: Motivasyon stratejilerine başvurmak ödül ve cezaya başvurmaktan daha önemlidir. Sıkı ve sert yaklaşımlar kısa dönemde işe yarayabilmekte, fakat nadiren uzun dönemde olumsuz sonuçlanmaktadır. Öğrencileri öğrenmeye istekli hale getirmek için basılacak sihirli motivasyon düğmeleri olmamasına karşın farklı öğretme metotları işe yarayabilmektedir.

İlke 2: Öğrenci motivasyonunun sağlanması yeterli değildir. Bunun aynı zamanda sürdürülmesi, aktif olarak büyümesi gerekmektedir.

İlke 3: Uygun seçilmiş stratejiler sınıfta olumlu bir motivasyon iklimi yaratmak için yeterlidir (Dornyei, 2002).

Tüm bu ilkeler ışığında öğrenci motivasyonunu artırmak için kullanılacak aktiviteler ders öncesi (ön motivasyon aktiviteleri) ve ders sırasında kullanılabilir (akademik aktiviteler) olarak ele alınabilir.

Ön Motivasyon Aktivitelerinin Kullanılması

Öğrencinin derse hazırlanması olarak ele alınan ön motivasyon aktiviteleri akademik aktiviteler kadar önem taşımaktadır. Öğretmenler karşılarında başarılı bir öğrenci grubu görmek istediklerinde ön motivasyon aktivitelerinin çok iyi düzenlenmiş olması gerektiği bilmek zorundadır.

Pragmatik olarak bu aktiviteler öğretmen tarafından ders sunumundan 10-15 dakika önce başlatılan düşünmeyi harekete geçirici ve eğlenceli mesajlardır. İşte bu amaçla yapılacak kısa alıştırma ya da öğrenciler tarafından tartışılacak ilgi çekici konular genellikle öğrencilerin ilgisini çeker. Motivasyon mesajları, konuyu ve dersin devamında amaçlanan noktayı öğrenciye bildirir. Ayrıca önceden öğretilmiş bir materyalin tekrar edilmesi bu konuda öğrenciye yardımcı olabilir (Veiga Pessoa Reis, 1993).

Ayrıca ders başlamadan önce öğretmenin bir iki sözcükle öğrenciye

nasıl ilerlediğini söylemesi, ya da nasıl geliştiğini belirtmesi öğrenciye yeterli ivme kazandırabilir (Cutts ve Moseley, 2001).

Bilişsel olarak hazıroluş durumuna gelen ve konuya odaklanan öğrenci öğrenmeye karşı güdülenmiş demektir. Eğer konunun ne işe yaradığı ve neleri kapsadığı ile ilgili olarak öğrencinin zihninde net algılar oluşursa öğrenme kolaylaşacaktır. Bu öğeye Ausubel "ön düzenleyici" demektedir. Öğrenci "kitabı karıştıracaktır" düşüncesiyle ve dizayn açısından uygun olduğu düşünülerek verilen şematik gösterimler öğrenci için konuya giriş işlevi görecektir (Bacanlı, 2001, s:217).

Öğrencilere aktivite seçiminde yer verilmelidir. Bu durumda öğrenciler sınıfta kendilerinden birşeyler bulacak ve böylece sorumluluk alacaklardır. Öğrencilerden hem kendi öğrenmeleri hem de öğretmenlerinin öğrettikleri hakkında dönüt istenmelidir. Tabi ki bu öğretmenin iyi bir dinleyici olmasını, esnek ve anlayışlı olmasını gerektirmektedir (Tobin, 1998, s.52).

Ön motivasyon tekniğini yetişkin ve genç gruplarında uygulayan Veiga Pessoa Reis (1993) öğrencilerin bu teknikle sınıfta çok daha dinamik ve canlı olduklarını, kendilerini değerlendirmeye ve işbirliğine açık bir sınıf atmosferi yarattıklarını, böylece öğrencilerin sınıfa erken geldiklerini, dersin sonuna kadar öğrencilerin devamlı katılımlarının sağlandığını belirtmektedir.

Öğrencilerin derse hazırlanması kadar öğretmenin de derse hazırlanması, hem ders öncesi motivasyonu hem de ders sırasındaki motivasyonu etkileyecektir.

Erdoğan'ın (2001) da belirttiği gibi sınıf öğretmenin, ders öncesinde fiziksel olarak dinamik ve enerjik olması, ruhsal olarak rahat ve dengeli olması, coşkulu ve heyecanlı olması güdülenmiş olarak derse girmesine etken olacaktır (Erdoğan, 2001).

Akademik Aktivitelerin Kullanılması

Derste motivasyonu sağlama ve sürdürme olarak tanımlanabilecek akademik aktiviteler öğretmen ve öğrenci yönünden iki şekilde ele alınabilir.

Öğrenci Açısından İncelenebilecek Akademik Aktiviteler

Öğrencilerin akademik ihtiyaçları temel ihtiyaçlar gibi onların güdülenmesinde önemli rol oynar. Bazı öğrenciler sınıf etkinlikleri ve ödevler sırasında kişisel ihtiyaçlarını başarıyla karşılarken, bazı öğrenciler okulu kaygı verici ve rekabetçi bir ortam olarak görmektedirler. Yapılan çalışmalar öğrenme ihtiyaçlarının karşılandığı ortamlarda öğrencilerin öğrenmeye güdülendiğini göstermektedir (Erden, 2000).

Başarı güdüsü yüksek kişilerin daha yüksek performans göstermeleri onların başarı ihtiyaçlarını tatmin etmelerinin bir sonucudur. Karşılaşılan her türlü güçlüğü yenme, zorluklar karşısında yılmayıp çaba gösterme, başarılı olmaya inanma, gelişme ve ilerleme arzusu olarak tanımlanan başarı güdüsünün yoğunluğu başarıyı belirlemektedir (İlgar, 2000, s.108).

Öğrencilerin amaçları davranışının belirleyicisi olarak önem taşır. Locke ve Latman amaçların; dikkati ve işe yoğunlaşmayı sağladığı, çabayı harekete geçirdiği, çabanın devamını sağladığı, eski stratejiler yetersiz kalınca yeni stratejilerin gelişmesini sağladığını böylelikle güdülenmeyi arttırdığını belirtmektedir (Akt: Erden, 2000).

Genel uyanılmışlık hali ile güdülenme arasında bir ilişki vardır. Başarılı öğretmenlerin öğrencilerini yüksek düzeyde uyarıp güdüleyebildikleri bilinmektedir. Üst düzeydeki uyarılma, üst düzeydeki performans için gereklidir. Ancak kaygı oluşturacak kadar uyarılma da performansın düşmesine neden olmaktadır (Öncü, 2002).

Materyalin sunulduğu öğrenme ortamında fark yaratır. Öğrencilerin konuya katkıda bulunmalarını sağlamak için bir yol da, öğrencilerin kolayca çözümlü görebilecekleri kadar kolay olmayan, ama çözemeyecekleri kadar zor olmayan bir problem sunulmasıdır. Problem, öğrenci problemi çözerken bir şey öğrenebilecek şekilde kurulmalı ve bazı durumlarda öğrenciye yetilerini kullanma fırsatı yaratmalıdır (Smith, 1978, s.425).

Geçmiş yaşantılar öğrencinin güdüsel örüntüsünü ve bir durum karşısında nasıl güdüleneceğini belirleyen temel etkidir (Başaran, 1996).

Başarı ve başarısızlığın motivasyon üzerindeki etkileri konusunda birçok araştırma yapılmıştır. Sonuç olarak görülmüştür ki, başarı ya da başarısızlık öğrencilerin önceki deneyimlerine göre farklı etkiler yaratmaktadır. Eğer öğrenci son zamanlarda başarılı ise daha fazla çaba sarfetmek için motive olur. Eğer öğrenci düşük not almışsa bu başarısızlık onun motivasyonu daha da düşürecektir (Smith, 1978, s.266).

Başarısızlığı farketme, motivasyonu etkileyen temel faktörlerdendir. Başarısız olma duygusu özellikle öğrencilerin ilk yıllarında kişisel algı spiralinin ve yeteneğinin azalmasına neden olur. Az motivasyon > az çaba > az başarı > az motivasyon > az başarı ve devamı gibi. Motivasyonu düşen öğrencilere onların yapabileceği görevler vererek güven ve yarışma duyguları geliştirilebilir. İlerledikleri hissettirilebilir (Littlejohn, 2001).

Sınıf iklimi sözkonusu olduğunda güvenlik ve başarı önemli faktörlerdendir. Sınıfın düzenli olması, güven vermesi, neyin, nerede ve ne zaman yapılacağına belirginleşmesi öğrencilerin güdülenmesini arttırmaktadır. Öğrenci sınıfta başarılı olmak için çalışmaya değerdiğini düşünmelidir. Öğrenci başarının ulaşılabilir olduğunu hissetmelidir (Bacanlı, 2001).

Öğretmen Açısından İncelenebilecek Akademik Aktiviteler

Öğretmenin kendi yaklaşımı öğrencilerin güdülenmesinde önemli etkidir. Öğretmenin motivasyonunun yüksek olması, öğrencinin de motivasyonun yüksek olmasına neden olmaktadır.

Sınıfta öğretmen öğretime ne kadar istek ve coşkuyla katılırsa öğrenciler de öğrenmeye o kadar istekli olurlar. Öğretmen kendi konusu hakkında aşırı istekli olduğu zaman bu şevk, coşku çoğunlukla bulaşıcıdır. Eğer öğretmen sıkılırsa öğrenci bunu anlayacaktır. Eğer öğretmen öğrencilerle birlikte

keşfederek öğreniyorsa öğrenci bunu da farkedecektir (Bacanlı, 2001; Gazin, 1999).

Öğretmenin öğrencilere model olması onların motivasyonunu artırır. İster ilk seviyede olsun ister daha ileri sınıflarda olsun öğrenciler için en önemli güdülerden biri öğretmenin oluşturduğu güdülenme modelidir. Öğrencilerin gösterdiği ilgisizliğin sebebi, öğretmenlerin veya ailelerin öğrenmeye karşı ilgisizlikleridir. Öğrenciler çoğu zaman öğretmenlerini öğrenme sürecinde bir model olarak değil, görev yöneticileri olarak görürler. Bunun nedeni de öğretmenlerin çoğunlukla bu şekilde davranıyor olmalarıdır (Smith, 1978).

Aynı zamanda öğretmenin çöşkulu, öğrencilerine empatik davranması da öğrencilerinin motivasyonunu artırır (Bacanlı, 2001). Öğretmenin öğrenciye yaklaşımının sıcak ve empatik olması öğrencinin güdülenmesini teşvik eder. Öğrenciye empatik yaklaşan öğretmeni öğrenciler model alır ve dersi daha çok dinlerler (Bacanlı, 2001, s.216). Öğretmen öğrencilerine destek olduğunu ve her şartta onları hatalarıyla kabul ettiğini, öğrencilere hissettirmelidir. Bu yolla öğrenciler hata yapma kaygısından uzaklaşacaklar ve gerçek üretkenliklerini rahat bir şekilde ortaya koyabileceklerdir (James, 1997).

Çoğu eğitimci, öğrencilerin destekleyici ve samimi çevrelerde olması gerektiğine katılmaktadır. Fakat son çalışmalar, bazı öğretmenlerin bu ortamı övgü yoluyla yaratmaya çalışmasının ters etki yarattığını göstermektedir. Bazı araştırmacılara göre (Martin, 1977; Stringer and Hunt, 1981) övgü aslında iç motivasyonu azaltabilir ve çocukların ödüllere bağlı olmasına neden olabilir (www.ericfacility.net/ericdigests/ed313108.html).

Öğretmenin övgüsü çok önemli ve güçlü motivasyondur. Etkisi ise iyi kullanımına bağlıdır. Öğrencinin çabalarına ve katılımına bağlı olarak, öğretmenin içten memnuniyetini taşıyan ve inandırıcılık değeri olan övgüler, bu nitelikten yoksun, rastgele verilen övgüden daha etkili olacaktır (Yavuzer, 2000, s:114).

Teşvik, övgüden farklı olarak öğrenci çalışmasını yargılamaz. Etkisiz övgü öğrencide öğrenmeye karşı var olan içsel motivasyonu dış motivasyona yönelttiği için olumsuz etkileyebilir. Teşvik kullanan öğretmenler ise, öğrencilerin sürekli olarak değerlendirme korkusu taşımadıkları, yanlış yaptıkları, bu yanlışlardan öğrenebildikleri bir başkasının mükemmellik standardını karşılamak için çabalamadıkları bir ortam yaratır. Teşvik otonomi, kendine güven, araştırma isteği, kendini ve başkalarını kabulü destekler (www.ericfacility.net/ericdigests/ed31308.html).

Yapılan çalışmaların bazıları üst düzey düşünme becerileri gerektiren görevlerde dış motivasyonlu öğrencilerin, iç motivasyonlu öğrencilere oranla daha az üretken olduklarını gösterse de sınıf gerçeklerinde birçok öğretmen ödüllerden yararlanmakta ve onları faydalı güdüleyiciler olarak görmektedir (www.ericfacility.net/ericdigests/ed31308.html).

Bazı çalışmalar motivasyonun sağlanması ve sürdürülmesi aşa-

malarında, öğrencinin iç motivasyon alanlarına giren görevlerin sunulmasının çok önemli olduğunu göstermektedir. Bu görevlerin iç motivasyon sağlayabilmesi için ilgi ve merak gelişiminin gözönüne alınması gerekmektedir (Burden ve William, 1997). İşte öğrenci içsel güdülenme (iç motivasyon) olarak tanımlanan, kendi merakını tatmin etmek üzere istediği için öğrenir ya da dışsal güdülenme olarak tanımlanan ödül getirecek bir amacı gerçekleştirmek üzere bir etkinlikte bulunur (Yavuzer, 2000, s:113).

Kendi davranışları, duygulan ve düşünceleri hakkında öğrencilere geribildirimlerde bulunmak gerekir. Geribildirimlerde bulunmak öğretmene olan güveni, saygıyı, dersin ciddiyetini artırır (Erdoğan, 2001, s:65). Öğrenciler bu şekilde yaptıkları işlerden memnuniyet duyarlar. Öğretmenler, onların aktif bir şekilde karşılık verebilmesi için de kendi becerilerini gösterebilecek proje, deney vb. gibi aktivite olanaklarını sunmalıdır. Öğrenciler attıkları her küçük adımın onların daha bilgili ve beceri sahibi olmalarını sağladığını bilmelidir. Eğer onlar her küçük adımın önemini anlarsa, öğrenmenin büyüyen bir şey olduğunu ve başarı güdüsünü daha iyi anlarlar. Öğrencileri bu küçük adımlardan haberdar etmek için onlara, her parçanın büyük bir bilgi bütününe nasıl katkıda bulunduğunu göstermek gerekmektedir (Burden, 1995).

Öğrencileri Motive Etmek İçin Öğretmenlere Öneriler

Her öğrenciyi motive etmek için kuşkusuz farklı yaklaşımlar gerekse de, öğretmenlerin bazı noktalara dikkat etmesi, sınıfta motivasyon aktivitelerini harekete geçirmesi öğrencilerde motivasyonu arttıracaktır. Özet olarak motivasyon aktiviteleriyle ilgili şunlar önerilebilir.

Ders Öncesi ve Ders Sırasındaki Motivasyon Aktiviteleri İçin Öneriler

1) Derse başlamadan önce öğretmenin öğrencileri derse hazır hale getirici atmosfer oluşturması gerekmektedir. Günlük yaşantılarıyla ilgili yapacakları ufak bir söyleşi ya da öğrencilerin ilgilerini çekmek amacıyla sorulacak bir soru, ortaya atılacak bir güncel problem öğrencilerin ilgilerini çekebilir ve motivasyonlarını yükseltebilir.

2) Öğretmenin öğrencinin ilgisini çekerek motive etmesinde önemli noktalardan biri, öğrencinin değişik ders dışı faaliyetlere karşı ilgisini çekerek, bunu ders konularına kaydırmaktır. Örneğin ders öncesi konuyla ilgili verilen ödevlerle, ilgili kişilerle yapılması sağlanan görüşmelerle konuya olan merak artırılabilir.

3) Sınıfta hemen her öğrencinin aktif katılımını sağlayacak planlar yapmak ve öğretim stratejileri belirlemek yoluyla öğretmen uygun motive edici aktivitelere de yer verebilmelidir.

4) Dersin hedefleri, kullanılacak materyal ve dersin işleniş hakkında öğrenciyle paylaşım öğrencilerin kendilerini yönlendirmelerini sağlayacaktır. Öğrencilerin ulaşabileceği hedeflerin konmasında öğretmen çok dikkatli olmalı ve bu konuda öğrenci bilgilendirilmelidir. Böylece öğretmen hem dersi

anlaşılır kılacak, hem de öğrencilerini cesaretlendirecektir.

5) Öğretmen dersi çok iyi organize ederek öğrencilerin kolaylıkla motive olmalarını sağlayabilir.

6) Bir konunun öğrencilere sunumunda günlük yaşamdan kesitler sunulması, öğretimde uygun materyallerin kullanılması gibi etkinlikler bir yandan öğrenmeyi anlamlı hale getirirken, diğer yandan öğrencilerin öğrenmeye olan ilgilerini, dolayısıyla motivasyonlarını arttırabilir.

7) Öğretmen öğretim etkinlikleri sırasında öğrenciyi düşünmeye sevk etmelidir. Böylelikle ders daha canlı ve eğlenceli hale gelecektir. Öğretmenin yönlendireceği sorular öğrencilerin, ihtiyaç ve ilgi alanlarıyla tutarlı olmalı, konuyla bağlantılı hale getirilmelidir.

8) Öğrenciler için dersin zevkli bir şekilde işlenmesi çok büyük önem taşır. Ders sırasında dağılan ilgilerini toplayıp, derse adapte etmek için değişik uygulamalara başvurmak öğrenciyi derse motive edecektir. Öğretmenin anlatacağı konunun öğrenmeye değer olduğunu öğrenciye benimsetmesi gerekir. Bilgilerin nerede kullanılacağını ve ne işe yarayacağını bilen öğrenci derse daha kolay motive olur.

9) Öğretmenin kişilik özellikleri öğrencinin motivasyonunda önemli bir belirleyicidir. Öğrencilerini kolaylıkla motive etmek isteyen öğretmen güler yüzlü, sevecen, anlayışlı, tutarlı ve sağlıklı iletişime giren, öğrencileriyle kolaylıkla empati kuran bir yapıya sahip olmalıdır.

10) Öğretmenlerin kullanabileceği bireyselleştirilmiş öğretim teknikleriyle öğrencilerin ihtiyaçlarına hitap edip sıkılması engellenebilir. Öğrenci burada aldığı sorumluluğu yerine getirme çabası sarfedecek, bu da onu motive edecektir.

11) Öğretmenin, öğrencilerinden yapabileceklerinin en iyisini beklemesi öğrencilerinin daha çok ders çalışmasına neden olacaktır. Çalışma hazzı başarma güdüsünü sağlayacak ve başarı başarıyı doğuracaktır. Bu nedenle öğretmen öğrencilerinin yapabileceklerinin en iyisini beklemelidir.

12) Öğrencilerin çaba ve cesaretleri takdir edilip geliştirilebilir. Pekiştiricilerin kullanılması ile öğrencinin derse hazır gelmesi sağlanabilir. Böylece öğrencinin kendi öz sayısının gelişmesine katkıda bulunup, hem arkadaşlarının hem kendi gözünde kendini daha iyi hissetmesi sağlanır.

13) Olumlu benlik kavramına sahip, özgüveni yüksek öğrenciler kendi başarıları ile ilgili olumlu bir tutuma sahip olup kendi dışındaki faktörlere daha az yüklenme yapmaktadırlar. Burada öğretmen öğrencilere kendilerini ortaya koymaları için fırsatlar vermelidir. Böylece öğrenciler kendilerini ortaya koyabilecek, yapabileceklerini görerek kendi özsaygıları gelişecektir.

14) Öğretmenin verdiği ödevler, projeler ve sınavlar konusunda öğrencilere geribildirim vermesi, öğrencinin ilerlemelerini farketmelerini sağlayacaktır. Böylece konuya ilgi çekecek, kendi durumları hakkında fikir sahibi olacaklardır.

15) Öğrencilerin öğrenmeye karşı olumlu tutumlarının oluşturulmasının-

da öğretmenin önemli rolü vardır. Bunun için öğrencinin bilmediklerinden değil, bildiklerinden başlamak her zaman için daha cesaretlendirici olacak ve pozitif duygular beslemesini sağlayacaktır.

16) Öğretmenin öğrencilerinde verimli ders çalışma alışkanlığını kazandırması ve geliştirilmesi öğrencinin kendi çalışma yaklaşımını ve yöntemini belirlemesine yol açacak ve böylece öğrencinin başarı düzeyi yükselecektir. Başarı güdüsü öğrencinin tekrar motive olmasını sağlayacaktır.

17) Öğretmenin sisteme, öğretmeye, öğrenciye bakış açısının olumlu olması, mesleğini sevmesi ve coşkuyla derse girmesi, öğrencilerin motivasyonunu arttıracaktır. Öğretmenin derste öğrenciyle birlikte aktif olması, dersine donanımlı gelmesi ile sağlanabilir. Böylelikle model aldığı öğretmenin motivasyonu öğrencinin de motivasyonunun yükselmesine neden olacaktır.

Öğretmenin öğrenme ortamıyla ilgili yapacağı düzenlemeler öğrencinin motivasyonunun artırılmasında etken olmaktadır. Öğrenme ortamıyla ilgili öneriler şu şekilde özetlenebilir.

Öğrenme Ortamıyla İlgili Öneriler

1) Öğretmen, sınıfı öğrencilerin mutlu olabileceği bir ortam haline getirmelidir. Bu ortamda öğrencilerin, birbirleriyle yarışırken, gerektiğinde birbirlerine destek olacaklarını bilmelerinde yarar vardır.

2) Öğretmenlerin etkili sınıf yönetimi becerisine sahip olabilmeleri için onlara birtakım seminerler verilerek hizmet içi eğitim gerçekleştirilmelidir. Böylelikle uygun sınıf atmosferi yaratmaları ve öğrenciyi motive etme konularında bilgi ve becerilerinin artması sağlanmalıdır.

3) Öğretmenler, öğrencilerine yanlış yapmaktan korkmamaları gerektiğini ve sınıftaki öğrenmelerde yanlışların öğrenme için bir adım olabileceğini vurguladıkça, öğrenciler hata yapma kaygısından uzaklaşacaklardır. Böyle bir tutum bir taraftan öğrencilerin aktif olmalarını, motivasyonlarının yükselmesini sağlarken, diğer taraftan dersten uzak ve içine kapanık öğrencilerin de kazanılmasını sağlayacaktır.

4) Güven ortamı öğrencilerin motive olmasında çok önemlidir. Herşeyden önce öğrencileri öğretmenine güven duymasına gereklidir. Bunu da öğretmen sağlıklı iletişim kurarak sağlayabilir. Rahatça kendini ifade eden öğrenciler öğrenme için motive olmuş demektir. Öğrenci sınıfta aşağılanmayacağını, alay edilmeyeceğini, azarlanmayacağını bilmelidir.

5) Öğretmenin derste sürekli öğrencileri uyarması, öğrencilerin motivasyonu olumsuz yönde etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Özellikle küçük yaştaki öğrenciler sınıf içinde hareket etmekten çok hoşlanırlar. Öğretmen öğrencileri sürekli uyararak onların motivasyonunu olumsuz yönde etkilemek yerine, onların bu yönlerini kullanıp dersin içeriğine adapte edici aktiviteler hazırlayarak enerjilerinden yararlanabilir. Böylece öğrencilerin motivasyonunu yüksek tutabilir.

6) Öğrencilerin kendilerini gösterebilecekleri etkinliklere yer vermek,

öğrencilerin sınırlılıklarını farkına varmalarını ve kendilerini ortaya koyarak öğrenmeye motive olmalarını sağlayacaktır.

7) Sınıfta bir takım ruhunun olduğunun öğrenciye hissettirilmesi, öğretmen de dahil bir takım çalışması ile derslerin işlenmesi motivasyonu arttıracaktır. Öğretmenin derslerinde bunu sağlaması ve takım ruhunu geliştirebilmesi önemlidir.

Rehberlik Faaliyetlerine Yönelik Öneriler

1) Öğrencilerin yetenek ve ilgilerinin tanınması motivasyon çalışmalarının hareket noktası olmalıdır. Öğrencilerin öğrenme çabası, başarıları ve başarılarını devam ettirmeleri, kendileriyle yarışması öğrenciye coşku verir. Ancak burada öğrenciden yeteneklerinin ötesinde beklenti içinde olmak önemlidir. Bu noktada rehberlik hizmetleri, öğretmeni bilgilendirme ve onunla işbirliği yapma durumundadır.

2) Motivasyonu düşük olan öğrencilerin tekrar motive edilebilmeleri için rehberlik saati aktiviteleri bir fırsat olarak değerlendirilebilir. Başarı ve başarısızlıkların paylaşıldığı, duygu paylaşımının gerçekleştiği ve öğrencilerin çalışma alışkanlıkları ve tutumları konusunda bilgilendirildiği bu aktiviteler aynı zamanda sınıf öğretmenin öğrencileri daha iyi tanımalarını da sağlar.

3) Öğretmenin, öğrencilerinin bireysel farklılıklarını dikkate alması, onların gelişim özelliklerine göre plan ve programlarını hazırlaması öğrencilerin daha az kırıklık yaşamalarına ve daha çok derse istekli hale gelmesine neden olacaktır.

4) Sınıf içi bir takım aktiviteler ya da sınıf dışı bir takım sosyal etkinliklerle öğrencilerine sorumluluk veren öğretmenler, hem öğrencilerin bireysel ve bağımsız öğrenmelerine fırsat vermekte, hem de kendi kendileriyle yarıştırmaktadırlar.

Tüm bu öneriler öğrencilerin derslerine motive olmuş olarak girmelerini ve bunu sürdürmelerini sağlayacaktır. Böylelikle bu alanlarda yaşanabilecek sorunlar da engellenmiş olacaktır.

KAYNAKÇA

- Bacanlı, H. (2001). Gelişim ve Öğrenme. Ank.: Nobel Yayınevi.
Başaran, İ.E. (1996). Eğitim Psikolojisi. Ank.: Gül Yayınevi.
Burden, P. (1995). Classroom Management and Dicipline. U.S.A.: Longman.
Burden, R. & Williams, W. (1997). Psycology for Language Learning. U.S.A.: Longman.
Cutts, N. & Meseley, N. (2001). Üstün Zekalı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi, (Çev.: İ.Ersevimi). İst.: Özgür Yayınları.
Dorney, Z. (2002). "Discusses Motivational Strategies that Work in Class

- and How and when to use them". Classroom Activities and Exercises. The Guardian Weekly (166).
- Erden, M. (2000). Sınıf Yönetimi. İst.: Alkım Yayınları.
- Erdoğan, İ. (2001). Sınıf Yönetimi. İst.: Sistem Yayıncılık.
- Ergün, M. (2002). Sınıfta Motivasyon. Yeraldığı Eser E.Karip (Ed.). Sınıf Yönetimi. (s.12) Ank.: Pegem A Yayıncılık.
- Gazin, A. (1999). <http://www.findarticles.com>.
- İlgar, L. (2000). Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi (2.baskı). İst.: Beta Yayınları.
- James, W. (1977). The Varieties of Religious Experience. New York: Macmillan.
- Lepper, M.R. (1988). "Motivational Considerations in the Study of Instruction". Cognition and Instruction. (5), (4), s:289-309.
- Littlejohn, A. (2001). "Motivation". English Teaching Professional. Issue (4), s:5-8.
- Lumsdan, L.S. (1994). "Student Motivation to Learn". [www.db.education-world.com/perl/browse? \(cat-id=370290 url-start= 1 cat start =1\)](http://www.db.education-world.com/perl/browse?cat-id=370290url-start=1catstart=1).
- Öncü, H. (2002). Motivasyon. Yeraldığı eser L. Küçükahmet (Ed.). Sınıf Yönetimi (s.35) Ank.: Nobel Yayınları.
- Sandström, C.I. (1966). The Psychology of Childhood and Adolescence. Stockholm: Hoolman Company.
- Seifert, K.L. (1991). Educational Psychology. (Second Ed.). New York: Houghton Mifflin Company.
- Selçuk, Z. (1999). Gelişim ve Öğrenme. Ank.: Nobel Yayınları.
- Smith, M.D. (1978). Educational Psychology and its Classroom Applications. Boston: Allyn & Bacon.
- Tobin, T. (1998). "Teaching Teenagers: Motivation and Discipline". Modern English Teacher. (7) (1), s:51-52.
- Veiga Pessoa Reis, L.A. (1993). "Pre-warm-up Activities: Getting Started". English Teaching Form. (1), s:37-38.
- Woolfolk, A. (1998). Educational Psychology. (Seventh Ed.). U.S.A.: Allyn and Bacon.
- www.riefacility.net/ericdigestss/ed3131.
- www.mobdek.8m.net/motivasyon.htm.
- Yavuzer, H. (2000). Eğitim ve Gelişim Özellikleriyle Okul Çağı Çocuğu. (3.Basım). İst.: Remzi Kitabevi.